

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

17. juuli 2014*

Eelotsusetaotlus — Direktiiv 93/13/EMÜ — Artikkel 7 — Euroopa Liidu põhiõiguste harta —
Artikkel 47 — Tarbijalepingud — Hüpoteeklaenu leping — Ebaõiglased tingimused —
Hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetlus — Kaebeõigus

Kohtuasjas C-169/14,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Audiencia Provincial de Castellóni (Hispaania) 2. aprilli 2014. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 7. aprillil 2014, menetluses

Juan Carlos Sánchez Morcillo,

María del Carmen Abril García

versus

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president A. Tizzano, kohtunikud E. Levits (ettekandja), Berger, S. Rodin ja F. Biltgen,
kohtujurist: N. Wahl,

kohtusekretär: vanemametnik M. Ferreira,

arvestades kirjalikus menetluses ja 30. juuni 2014. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Juan Carlos Sánchez Morcillo ja María del Carmen García, esindajad: advokaadid P. Medina Aina ja P-J. Bastia Vidal,
 - Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA, esindajad: advokaadid B. García Gómez ja J.M. Rodríguez Cárcamo,
 - Hispaania valitsus, esindajad: S. Centeno Huerta ja A. Rubio González,
 - Euroopa Komisjon, esindajad: M. Owsiany-Hornung, E. Gippini Fournier ja M. van Beek,
- olles kohtujuristi ära kuulanud,

* Kohtumenetluse keel: hispaania.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288) artikli 7 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta”) artikli 47 tõlgendamist.
- 2 Eelotsusetaotlus on esitatud Juan Carlos Sánchez Morcillo ja María del Carmen Abril Garcia vaidluses Banco Bilbao Vizcaya Argentaria SA-ga (edaspidi „Banco Bilbao”) seoses nende vastuväitega, mille nad esitasid nende eluasemele seatud hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluses.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 93/13 põhjenduses 16 on märgitud:
„[...] kauba ja teenuste omandajad peaksid olema kaitstud müüja või teenuste osutaja volist tulenevate kuritarvituste eest [...]”.
- 4 Direktiivi artikli 1 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:
„Käesoleva direktiivi eesmärk on ühtlustada liikmesriikide õigus- ja haldusnormid, mis käsitlevad ebaõiglasi tingimusi müüja või teenuste osutaja ning tarbija vahel sõlmitud lepingutes.”
- 5 Direktiivi artikkel 3 sätestab:
„1. Lepingutingimus, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, loetakse ebaõiglaseks, kui see on vastuolus heausksuse tingimusega ning kutsub esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat.
2. Tingimust ei loeta kunagi eraldi kokkulepituks, kui see on eelnevalt koostatud ning tarbija ei ole seetõttu saanud tingimust sisuliselt mõjutada, eriti eelnevalt koostatud tüüplepingute puhul.
[...]
3. Lisa sisaldab soovituslikku ja mittetäielikku loetelu tingimustest, mida võib pidada ebaõiglasteks.”
- 6 Direktiivi artikli 7 lõikes 1 on sätestatud:
„Liikmesriigid tagavad, et tarbijate ja konkurentide huvides oleksid olemas piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mis müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad.”
- 7 Direktiivi 93/13 lisa punktis 1 on loetletud tingimused, millele on viidatud direktiivi artikli 3 lõikes 3. punkt Seal on toodud eelkõige järgmised tingimused:
„1. Tingimused, mille eesmärk või tagajärg on:
[...]

- q) jätta tarbija ilma õigusest võtta õiguslikke meetmeid või kasutada mis tahes muud õiguskaitsevahendit või tarbija kõnealust õigust piirata, eelkõige nõudes, et tarbija kasutaks vaidluste lahendamiseks üksnes arbitraažimenetlust, mida õigusnormidega ei reguleerita, lubamatult piirata tarbijale kättesaadavaid tõendeid või panna tarbijale tõendamiskohustus, mis kohaldatava seaduse alusel peaks olema teise lepinguosalise ülesanne.”

Hispaania õigus

- 8 14. mai 2013. aasta seaduse 1/2013 hüpoteeklaenu lepingute võlgnike kaitse tugevdamise, võla restruktureerimise ja sotsiaalüüri kohta (Ley 1/2013 de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social, *Boletín Oficial del Estado*, edaspidi „BOE”, nr 116, 15.5.2013, lk 36373, edaspidi „seadus 1/2013”) III peatükiga muudeti 7. jaanuari 2000. aasta tsiviilkohtumenetluse seadust (Ley de enjuiciamiento civil, BOE nr 7, 8.1.2000, lk 575), mida on omakorda muudetud 28. juuni 2013. aasta dekreetseadusega 7/2013, mis käsitleb kiireloomulisi fiskaal- ja eelarvemeetmeid ning meetmeid teadusuuringute, arengu ja innovatsiooni edendamiseks (decreto-ley 7/2013 de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestarias y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación, BOE nr 155, 29.6.2013, lk 48767) (edaspidi „LEC”).

- 9 Hüpoteegiga tagatud nõude täitmisele esitatud vastuväite menetlemist käsitlev LEC artikkel 695 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Käesolevas peatükis nimetatud menetlustes saab võlgnik täitmisele vastuväiteid esitada vaid järgmistele põhjustele tuginedes:

- (1) tagatise või tagatud kohustuse äralangemine, [...];
- (2) viga võlgnetava summa kindlaksmääramisel, [...];
- (3) hüpoteegiga või registerpandiga koormatud vallasvara suhtes täitmisel see, et kõnealusele varale on seatud muu pant või vallas- või kinnisvarahüpoteek või vara on arestitud ning selle kohta on tehtud registrisse kanne enne menetluse tinginud tagatise seadmist; seda tuleb tõendada vastava registritõendiga;
- (4) täitmise aluseks või sissenõutava summa kindlaksmääramise aluseks oleva lepingutingimuse ebaõiglus.

2. Eelmises lõikes nimetatud vastuväite esitamise korral peatab kohtutäitur täitmise ja teatab menetlusosalistele kuupäeva, mil need peavad ilmuma täitmisteate väljastanud kohtusse. Kohtukutse esitamise ja kõnealuse kuupäeva vahele peab jääma vähemalt 15 päeva. Nimetatud kuupäeval kuulab kohus pooled ära, võtab vastu esitatud dokumendid ja teeb kahe päeva jooksul kohtumääruse vormis lahendi.

3. Kohtumäärusega, millega rahuldatakse käesoleva artikli lõike 1 punktide 1 ja 3 alusel esitatud vastuväide, tehakse otsus, et täitmist ei ole alust jätkata; määrusega, millega rahuldatakse punkti 2 alusel esitatud vastuväide, määratakse kindlaks summa, mille osas täitmist jätkatakse.

Juhtudel, mil vastuväide põhineb punktil 4, määratakse, et täitemenetlust ei ole alust jätkata, kui täitmise aluseks on lepingutingimus. Muudel juhtudel jätkatakse täitmist, jättes ebaõiglase tingimuse kohaldamata.

4. Kohtumääruse peale, millega määratakse, et täitemenetlust ei ole alust jätkata, või millega otsustatakse ebaõiglase tingimuse kohaldamata jätmise, saab edasi kaevata.

Muudel juhtudel ei saa kohtumääruste peale, millega tehakse otsus käesolevas artiklis käsitletud vastuväidete kohta, edasi kaevata, ja nende tagajärjed piirduvad üksnes selle täitemenetlusega, mille raames need tehti.”

- 10 Täitmise määramisest keeldumise peale kaebuse esitamise võimalusi käsitlev LEC artikkel 552 sätestab:

„1. Kui kohus leiab, et täitmise määramiseks seadusega nõutavad eeldused ja nõuded ei ole täidetud, teeb ta kohtumääruse, millega täitmise määramisest keeldutakse.

Kui kohus on seisukohal, et artikli 557 lõikes 1 nimetatud täitedokumentis sisalduv teatud lepingutingimus on ebaõiglane, kuulab ta pooled ära 15 päeva jooksul. Pärast poolte ärakuulamist teeb kohus sobiva lahendi viie järgneva päeva jooksul vastavalt artikli 561 lõike 1 punktis 3 sätestatule.

2. Täitmisest keeldumise määruse peale saab edasi kaevata ning seda kaebust menetletakse ainult koos võlausaldajaga. Kui võlausaldaja seda soovib, võib ta enne edasikaebamist taotleda oma nõude uuesti läbivaatamist samas kohtus.

3. Täitmisest keeldumise määruse jõustumise järel saab võlausaldaja oma õigusi kaitsta vaid vastavas tavamenetluses, kui seda ei takista täitmistaotluse aluseks olnud kohtuotsuse või -määruse seadusjõud.”

- 11 LEC artikkel 557, mis käsitleb vastuväite esitamist täitmisele täitedokumentide alusel, mis ei ole kohtuga vahekohtudokumentid, sätestab:

„1. Kui täitmine määratakse artikli 517 lõike 2 punktides 4, 5, 6 ja 7 nimetatud täitedokumentide alusel või artikli 517 lõike 2 punktis 9 nimetatud muude täitmisele pööratavate dokumentide alusel, siis võib võlgnik esitada sellele eelmises artiklis ette nähtud ajal ja vormis vastuväite ainult juhul, kui vastuväide rajaneb ühel järgmistest alustest:

[...]

7) dokument sisaldab ebaõiglasi tingimusi.

2. Eelmises lõikes osutatud vastuväite esitamise korral peatab kohtutäitur täitmise menetlust korraldava meetmega.”

- 12 LEC artikli 561 lõige 1 käsitleb määrust, millega lahendatakse sisulistel põhjustel esitatud vastuväide, ning see on sõnastatud järgmiselt:

„1. Pärast poolte ärakuulamist seoses täitmisele esitatud vastuväitega, mille aluseks ei ole menetlusnormi rikkumine, ja pärast võimalikku kohtuistungit teeb kohus üksnes täitmise kohta ühte järgmistest resolutsioonidest sisaldava määruse:

- (1) määrata täitmise jätkamine kindla summa osas, kui vastuväide on tervikuna rahuldamata jäetud. Kui vastuväite aluseks oli ülemäärane nõue ja see rahuldati osaliselt, määratakse täitmine vastava summa osas.

Vastuväite täies ulatuses rahuldamata jätmise määrusega mõistetakse täiemenetluse võlgnikult välja kohtukulud vastavalt artiklile 394, mis käsitleb kohtukulude väljamõistmist esimeses kohtuastmes;

- (2) määrata, et täitmist ei jätkata, kui on tuvastatud mõne artiklites 556 ja 557 nimetatud aluse esinemine või kui artikli 558 kohaselt on nõue ülemäärane ja vastuväide tervikuna põhjendatud;

(3) kui tuvastatakse, et üks või mitu lepingutingimust on ebaõiglasel, määratakse tehtava lahendiga kindlaks sellisest ebaõiglusest tulenevad tagajärjed, st jäetakse täitmine määramata või määratakse täitmine ebaõiglaseks tunnustatud lepingutingimusi kohaldamata.

2. Kui täitmisele esitatud vastuväide rahuldatakse, kaotab täitmine oma toime ning vara vabastatakse arestist ja määratud garantiimeetmete alt, samuti ennistatakse täitemenetluse võlgniku täitmiseelne olukord vastavalt artiklitele 533 ja 534. Täitmisnõude esitajalt mõistetakse välja vastuväitega seotud kohtukulud.

3. Vastuväite kohta tehtud määruse peale võib esitada edasikaebuse, mis ei peata täitmist, kui edasikaevatud määrusega jäeti vastuväide rahuldamata.

Kui edasikaevatud määrusega rahuldati vastuväide, võib täitmisnõude esitaja taotleda aresti ja määratud garantiimeetmete säilitamist ning asjakohaste meetmete võtmist käesoleva seaduse artikli 697 alusel. Kohus lahendab selle taotluse määrusega, tingimusel et täitmisnõude esitaja annab sellesama määrusega ette nähtud suuruses piisava kautsjoni, et tagada hüvitise maksmine, millele täitemenetluse võlgnikul on õigus juhul, kui vastuväite rahuldamine jääb jõusse.”

Põhikohtuasja asjaolud ja eelotsuse küsimused

- 13 Eelotsusetaotlusest nähtub, et põhikohtuasja kaebajad sõlmisid Banco Bilbaoga 9. juunil 2003 notariaalse laenulepingu 300 500 euro suuruses summas, mis tagati nende eluasemele seatud hüpoteegiga.
- 14 Laen tuli tagasi maksta 360 igakuise osamaksega 30. juuniks 2028. Juhul kui laenuvõtjad ei täida oma maksekohustust, oli Banco Bilbaol õigus tunnistada kaebajatele antud laenu tagasimaksmise kohustus ennetähtaegselt saabunuks. Lepingu artikli 6bis kohaselt oli viivitusintressiks määratud 19% aastas, samas kui asjassepuutuval perioodil Hispaanias kehtinud seadusjärgne intressimäär oli 4%.
- 15 Kuna põhikohtuasja kaebajad ei täitnud oma kohustust maksta igakuiseid laenumakseid, nõudis Banco Bilbao 15. aprillil 2011 kogu laenusumma tagasimaksmist, lisaks intressi ja viivise maksmist ning hüpoteegiga koormatud kinnisasja müümist enampakkumisel.
- 16 Hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluse algatamise järel esitasid kaebajad sellele vastuväite, mis jäeti Juzgado de Primera Instancia n° 3 de Castellóni (Castellóni esimese astme kohus nr 3) 19. juuni 2013. aasta määrusega rahuldamata. Põhikohtuasja kaebajad esitasid selle määruse peale määruskaebuse. Määruskaebus tunnistati vastuvõetavaks ja saadeti lahendamiseks Audiencia Provincial de Castellón'ile (Castellóni provintsi kohus).
- 17 Eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitab, et Hispaania tsiviilkohtumenetluse normid võimaldavad kaevata edasi otsuse, millega rahuldatakse võlgniku vastuväide ja lõpetatakse täitemenetlus, kuid võlgnikul, kelle vastuväide jäeti rahuldamata, ei ole võimalik edasi kaevata esimese astme kohtu otsust jätkata täitemenetlust.
- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole kindel selles, kas niisugune siseriiklik regulatsioon on kooskõlas tarbijate kaitsmise eesmärgiga, mida taotleb direktiiv, ning harta artiklis 47 ette nähtud õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile. Kohus täpsustab, et võlgnikele edasikaebevõimaluse andmisel võib olla otsustav tähtsus, kuna teatavad põhikohtuasjas kõne all oleva laenulepingu tingimused võivad olla „ebaõiglasel” direktiivi 93/13 artikli 3 lõike 1 tähenduses.

19 Neil asjaoludel otsustas Audiencia Provincial de Castellón menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas direktiivi 93/13 artikli 7 lõikega 1, mis näeb ette liikmesriikide kohustuse tagada, et tarbijate huvides oleksid olemas piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mida müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad, on vastuolus niisugune menetlusnorm nagu [LEC] artikli 695 lõige 4, mis reguleerib võimalusi kaevata edasi otsus, millega otsustatakse hüpoteegi või pandiga koormatud vara täitemenetlusele esitatud vastuväite üle, ja mis võimaldab kaevata edasi üksnes kohtumääruse, millega otsustatakse menetluse lõpetamine või ebaõiglase tingimuse kohaldamata jätmise, ning välistab edasikaebamise võimaluse muudel juhtudel, mille vahetuks tagajärjeks on see, et juhul kui võlgniku vastuväide täitmisele rahuldati, saab sissenõudmist nõudnud pool selle otsuse edasi kaevata, samuti saab edasi kaevata menetluse lõpetamise või ebaõiglase tingimuse kohaldamata jätmise otsust, kuid täitemenetluse võlgnikust tarbijal puudub võimalus otsust vaidlustada juhul, kui tema vastuväide jäetakse rahuldamata?
2. Kas direktiivis 93/13 sisalduvate tarbijakaitset puudutavate Euroopa Liidu õigusnormide kohaldamise valdkonnas on harta artiklis 47 ette nähtud õigustega – põhimõttega, mis tagab õiguse tõhusale kohtulikule kaitsele, õigusega õiglasele kohtulikule arutamisele ja poolte võrdsusele – kooskõlas niisugune siseriiklik õigusnorm nagu [LEC] artikli 695 lõige 4, mis reguleerib võimalusi kaevata edasi otsus, millega otsustatakse hüpoteegi või pandiga koormatud vara täitemenetlusele esitatud vastuväite üle, ja mis võimaldab edasi kaevata üksnes kohtumääruse, millega otsustatakse menetluse lõpetamine või ebaõiglase tingimuse kohaldamata jätmise, ning välistab edasikaebamise võimaluse muudel juhtudel, mille vahetuks tagajärjeks on see, juhul kui võlgniku vastuväide täitmisele rahuldati, saab sissenõudmist nõudnud pool selle otsuse edasi kaevata, samuti saab edasi kaevata menetluse lõpetamise või ebaõiglase tingimuse kohaldamata jätmise otsust, kuid täitemenetluse võlgnikul puudub võimalus otsust vaidlustada juhul, kui tema vastuväide jäetakse rahuldamata?”

20 Euroopa Kohtu presidendi 5. juuni 2014. aasta määrusega rahuldati eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotlus kohaldada käesolevas kohtuasjas Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 23a ja Euroopa Kohtu kodukorra artikli 105 lõikes 1 ette nähtud kiirendatud menetlust (Euroopa Kohtu presidendi määrus, Sánchez Morcillo ja Abril García, C-169/14, EU:C:2014:1388).

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 21 Kahe küsimusega, mida tuleb koos analüüsida, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas direktiivi 93/13 artikli 7 lõiget 1 koostoimes harta artikliga 47 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus niisugune täitmissüsteem nagu põhikohtuasjas kõne all olev, mis näeb ette, et hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetlust ei saa peatada asja sisuliselt arutav kohus, kes võib oma lõppotsuses kõigest mõista välja hüvitise tarbija kantud kahju eest, tingimusel et tarbija kui võlgnik, kelle suhtes on algatatud täitemenetlus, ei saa edasi kaevata otsust, millega jäeti rahuldamata tema vastuväide täitemenetlusele, samas kui müüja või teenuste osutaja, kes on täitmisnõude esitanud võlausaldaja, saab edasi kaevata otsuse, millega lõpetatakse menetlus või jäetakse ebaõiglane tingimus kohaldamata.
- 22 Sellega seoses olgu kõigepealt meenutatud, et Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt lähtub direktiiviga 93/13 loodud kaitsesüsteem eeldusest, et tarbija on suhetes kauplejaga nõrgemal läbirääkimispositsioonil ja omab vähem teavet (kohtuotsused Barclays Bank, C-280/13, EU:C:2014:279, punkt 32, ja Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, punkt 44).

- 23 Seda nõrgemat positsiooni arvestades näeb direktiivi artikli 6 lõige 1 ette, et ebaõiglasel lepingutingimused ei ole tarbijale siduvad. Tegemist on imperatiivse sättega, mille eesmärk on asendada lepinguga loodud formaalne tasakaal lepingupartnerite õiguste ja kohustuste vahel tegeliku tasakaaluga, mis taastab nendevahelise võrdsuse (kohtuotsus Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 24 Sellega seoses on Euroopa Kohus juba mitu korda rõhutanud, et siseriiklik kohus peab omal algatusel hindama, kas direktiivi kohaldamisalasse kuuluv lepingutingimus on ebaõiglane, ja sel moel tasandama tarbija ja kaupleja vahelist ebavõrdsust, ja ta peab seda tegema kohe, kui tema käsutuses on selleks vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud (kohtuotsused Aziz, EU:C:2013:164, punkt 46, ja Barclays Bank, EU:C:2014:279, punkt 34).
- 25 Sellest tarbijate tõhusale kaitsesele suunatud Euroopa Kohtu praktikast tulenevad nõuded laienevad siseriiklikele täitemenetlustele, sealhulgas hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetlusele.
- 26 Niisuguste menetlustega seoses on Euroopa Kohus otsustanud, et direktiivi 93/13 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis ei võimalda kohtul, kellele on esitatud maksekäsu nõue, hinnata omal algatusel, *in limine litis* ega menetluse üheski muus staadiumis – ehkki talle on juba teada kõik vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud – ettevõtja ja tarbija vahel sõlmitud lepingus sisalduva viivitusintressi tingimuse ebaõiglast laadi, kui see tarbija ei ole vastuväidet esitanud (vt kohtuotsus Banco Español de Crédito, EU:C:2012:349, punkt 57).
- 27 Euroopa Kohus on veel otsustanud, et seda direktiivi tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis ei näe hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluses ette võimalust esitada vastuväiteid täitedokumendi aluseks oleva lepingutingimuse ebaõigluse kohta ega võimalda asja sisuliselt arutaval kohtul, kelle pädevuses on hinnata sellise tingimuse ebaõiglast laadi, kohaldada esialgse õiguskaitse meetmeid, näiteks täitemenetluse peatamist, kui selliste meetmete kohaldamine on vajalik tema lõpliku otsuse täieliku toime tagamiseks (vt kohtuotsus Aziz, EU:C:2013:164, punkt 64).
- 28 Samuti on Euroopa Kohtu praktikas välja kujunenud seisukoht, et direktiiviga 93/13 on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mis ei võimalda täitekohtul hüpoteegi realiseerimise menetluse raames hinnata ei omal algatusel ega ka tarbija taotlusel, kas sissenõutava võla ja täitedokumendi aluseks oleva lepingu tingimus on ebaõiglane, ega kohaldada esialgse õiguskaitse meetmeid, sealhulgas täitmise peatamist, juhul kui selliste meetmete kohaldamine on vajalik vastavat asja sisulises menetluses arutava kohtu – kelle pädevuses on selle lepingutingimuse ebaõigluse kontrollimine – lõpliku otsuse täieliku toime tagamiseks (kohtumäärus Banco Popular Español, C-537/12 ja C-116/13, EU:C:2013:759, punkt 60).
- 29 Seda kohtupraktikat järgides ning konkreetsemalt kohtuotsuse Aziz (EU:C:2013:164) kuulutamise järel muudeti seadusega 1/2013 muu hulgas neid LEC artikleid, mis käsitlevad täitemenetlust hüpoteegiga või pandiga koormatud vara suhtes, ning LEC artikli 695 lõikes 1 sätestati võlgniku võimalus esitada hüpoteegiga tagatud nõude täitmisele vastuväide täitmise aluseks oleva lepingutingimuse ebaõiglusele tuginedes.
- 30 Sellest seadusemuudatusest tulenevad probleemid on teistsugused kui need, mida käsitleti kohtuotsus kohtuotsuses Aziz (EU:C:2013:164) ja kohtumääruses Banco Popular Español (EU:C:2013:759). Probleemid seonduvad asjaoluga, et selle siseriikliku sätte kohaselt saab otsust edasi kaevata üksnes juhul, kui esimese astme kohus rahuldab täitmise aluseks oleva lepingutingimuse ebaõiglusele tugineva vastuväite – see säte kehtestab müüja või teenuste osutaja ning tarbija kui menetluspoolte erineva kohtlemise. Kuna edasikaebamine on võimalik vaid juhul, kui vastuväide on põhjendatuks tunnistanud, on müüjal või teenuste osutajal õiguskaitsevahend otsuse vastu, mis läheb vastuollu tema huvidega, samas kui vastuväite rahuldamata jätmise korral tarbijal sellist võimalust ei ole.

- 31 Seoses sellega olgu meenutatud, et kuna sundtäitmise siseriiklikke mehhanisme ei ole ühtlustatud, siis tuleb hüpoteegiga tagatud nõudele täitemenetluse raames lubatud vastuväidete esitamise üksikasjalikud eeskirjad sätestada vastavalt menetlusautonoomia põhimõttele liikmesriikide oma õiguskorra raames. Euroopa Kohus on siiski toonitanud, et need eeskirjad peavad vastama tingimusele, et need ei ole vähem soodsad kui meetmed, mida kohaldatakse siseriikliku õigusega reguleeritavate samalaadsete olukordade suhtes (võrdväärsuse põhimõte), ja et need ei muuda praktikas võimatuks või ülemäära raskeks liidu õigusega tarbijatele antud õiguste kasutamist (tõhususe põhimõte) (vt selle kohta kohtuotsused *Mostaza Claro*, C-168/05, EU:C:2006:675, punkt 24, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, punkt 38, *Aziz*, EU:C:2013:164, punkt 50, ja *Barclays Bank*, EU:C:2014:279, punkt 37).
- 32 Võrdväärsuse põhimõtte osas tuleb märkida, et Euroopa Kohtule ei ole teada ühtegi asjaolu, mis tekitaks kahtlusi, et põhikohtuasjas käsitletud õigusnormid ei ole selle põhimõttega kooskõlas.
- 33 Nimelt nähtub eeskätt LEC artikli 695 lõigetest 1 ja 4, et Hispaania menetlussüsteem ei näe ette tarbija võimalust kaevata edasi otsus, millega jäeti rahuldamata tema vastuväide täitmisele, mitte ainult siis, kui vastuväite aluseks oli müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahel sõlmitud lepingu tingimuse ebaõiglus vastavalt direktiivi 93/13 artiklile 6, vaid ka juhul, kui vastuväite aluseks oli siseriikliku avaliku korra sätte rikkumine, mille hindamine on siiski siseriikliku kohtu ülesanne (vt kohtuotsus *Aziz*, EU:C:2013:164, punkt 52).
- 34 Teiseks, tõhususe põhimõtte kohta olgu meenutatud, et Euroopa Kohus on juba otsustanud, et iga juhtumit, mille puhul kerkib küsimus, kas mingi siseriiklik menetlusnorm muudab liidu õiguse kohaldamise praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks, tuleb analüüsida, võttes arvesse selle sätte rolli menetluses tervikuna, menetluse kulgu ja eripära erinevates liikmesriigi ametiasutustes. Seda silmas pidades tuleb vajadusel arvesse võtta siseriikliku õigussüsteemi aluseks olevaid põhimõtteid nagu kaitseõiguse tagamine, õiguskindluse põhimõte ja nõuetekohane menetluse kulgemine (vt selle kohta kohtuotsused *Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León*, C-413/12, EU:C:2013:800, punkt 34, ning *Pohotovost*, C-470/12, EU:C:2014:101, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 35 Liikmesriikide kohustus tagada õigused, mis on isikutel tulenevalt direktiivist 93/13 kaitseks ebaõiglaste tingimuste kasutamise eest, tähendab kohtuliku kaitse nõuet, mis on ette nähtud ka harta artiklis 47 ja mida siseriiklik kohus peab järgima (vt selle kohta kohtuotsus *Banif Plus Bank*, C-472/11, EU:C:2013:88, punkt 29). See kaitse tuleb tagada nii liidu õigusele tuginevate hagide läbivaatamiseks pädevate kohtute määramisel kui ka sellistele hagidele kohaldatavate menetlusnormide määratlemisel (vt selle kohta kohtuotsus *Alassini jt*, C-317/08–C-320/08, EU:C:2010:146, punkt 49).
- 36 Seoses sellega olgu meenutatud, et liidu õiguse kohaselt annab tõhusa kohtuliku kaitse põhimõte isikule õiguse kohtusse pöörduda, mitte aga õigust mitmeastmelisele kohtumenetlusele (vt selle kohta kohtuotsus *Samba Diouf*, C-69/10, EU:C:2011:524, punkt 69). Järelikult ei ole liidu õigusega vastuolus see, et tarbija kui hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluse võlgnik saab direktiivist 93/13 tulenevate õiguste kaitseks pöörduda ainult ühte kohtuastmesse.
- 37 Arvestades aga LEC artikli 695 lõigete 1 ja 4 rolli menetluses tervikuna tuleb sedastada järgmist.
- 38 Esiteks olgu meenutatud, et Euroopa Kohtule esitatud toimikust nähtub, et Hispaania menetlusnormide kohaselt võib müüja või teenuste osutaja algatada hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluse, mille esemeks on vara, mis rahuldab üht tarbija põhivajadust, nimelt eluaseme hankimise vajadust, täitmisele pööratava notariaalakti alusel, ilma et kohus selle notariaalakti sisu kontrolliks, et teha kindlaks, kas mõni lepingutingimus on ebaõiglane. Niisugune müüjale või teenuste osutajale antud eesõigus muudab veelgi vajalikumaks, et tarbijale kui täitemenetluse võlgnikule oleks tagatud tõhus kohtulik kaitse.

- 39 Kontrolli kohta, mida teostab täitemenetlust läbi viiv kohus, olgu esiteks märgitud, nagu Hispaania valitsus kohtuistungil kinnitas, et hoolimata muudatustest, mis tehti pärast kohtuotsuse Aziz (EU:C:2013:164) kuulutamist seadusega 1/2013, ei pane LEC artikli 552 lõige 1 kohtule kohustust omal algatusel kontrollida, kas nõude aluseks olevad lepingutingimused on ebaõiglased – niisugune kontrollimine on fakultatiivne.
- 40 Teiseks, seadusega 1/2013 muudetud LEC artikli 695 lõike 1 kohaselt võib hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluse võlgnik esitada täitmisele vastuväite muu hulgas siis, kui ta tugineb täitmise aluseks või sissenõutava summa kindlaksmääramise aluseks oleva lepingutingimuse ebaõiglusele.
- 41 Seoses sellega tuleb siiski rõhutada, et LEC artikli 552 lõike 1 sõnastuse kohaselt peab kohus hindama lepingutingimuse ebaõiglusele tuginevat vastuväidet piiratud aja jooksul – pooled tuleb ära kuulata 15 päeva jooksul ja otsus teha viie järgneva päeva jooksul.
- 42 Lisaks nähtub Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluse Hispaania süsteemi iseloomustab see, et niipea kui täitemenetlus on algatatud, menetletakse iga muud nõuet, mille tarbija võib kohtusse esitada, sealhulgas nõudeid vaidlustamiseks täitedokumendi kehtivust või võla sissenõutavust, kindlust, lõppemist või suurust, iseseisvas menetluses ja lahendatakse iseseisva otsusega, ilma et kumbki neist peataks või lõpetaks poolelioleva täitemenetluse, välja arvatud juhul, kui tarbija on palunud teha eelmärke hüpoteegi tühisuse tunnustamise taotluse esitamise kohta ja seda enne kinnisasja koormamise tõendi väljastamise kohta märke tegemist (vt selle kohta kohtuotsus Aziz, EU:C:2013:164, punktid 55–59).
- 43 Kirjeldatud eripära arvestades ning juhul, kui tarbija vastuväide tema kinnisvara suhtes kohaldatavale hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetlusele jäetakse rahuldamata, seab Hispaania menetlussüsteem tervikuna võttes ning sellisena, nagu seda põhikohtuasjas kohaldatakse, selle tarbija või isegi tema perekonna, nagu põhikohtuasjas, ohtu kaotada oma eluase selle sundmüügi tagajärjel, samas kui täitemenetlust läbi viiv kohus võib olla kõige enam vaid kontrollib põgusalt selliste lepingutingimuste kehtivust, mille alusel müüja või teenuste ostuja oma nõude esitas. Seda ohtu ei kõrvalda kaitse, mille tarbija kui täitemenetluse võlgnik võib saada paralleelselt täitemenetlusega algatatud sisulise menetluse raames toimuva kohtuliku kontrolli kaudu, sest juhul, kui sellise kontrolliga tuvastatakse ebaõiglase tingimuse olemasolu, ei hüvitata tarbijale kahju olukorra ennistamisega, nagu see oli enne hüpoteegiga koormatud kinnisvara suhtes täitemenetluse algatamist, vaid parimal juhul kõigest kahjuhüvitise väljamõistmisega. Heastamine, mis võidakse tarbijale välja mõista ja mis seisneb üksnes kahju hüvitamises, ei ole aga täielik ja piisav kaitse. See ei ole direktiivi 93/13 artikli 7 lõike 1 tähenduses piisav ja tõhus vahend, et lõpetada ebaõiglaseks hinnatud tingimuse kasutamine kinnisvara hüpoteegiga koormamist puudutavas aktis, mis oli aluseks täitemenetlusele selle vara suhtes (vt selle kohta kohtuotsus Aziz, EU:C:2013:164, punkt 60).
- 44 Teiseks, arvestades veel kord LEC artikli 695 lõike 4 rolli Hispaania õiguse kohases hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluses tervikuna, olgu meenutatud, et see säte annab müüjale või teenuste osutajale kui täitmisenõude esitanud võlausaldajale õiguse kaevata edasi otsus, millega peatatakse täitmine või jäetakse ebaõiglane lepingutingimus kohaldamata, kuid ei luba tarbijal teostada kaebeõigust otsuse suhtes, millega jäetakse vastuväide täitmisele rahuldamata.
- 45 Seetõttu on selge, et LEC artiklis 695 ette nähtud täitmisele vastuväite esitamise menetluse kõik siseriiklikus kohtus asetab tarbija kui täitemenetluse võlgniku müüjast või teenuste osutajast kui täitmisenõude esitanud võlausaldajast nõrgemale positsioonile seoses selliste õiguste kaitsega, millele tal on direktiivi 93/13 alusel õigus ebaõiglase tingimuste vaidlustamiseks tugineda.
- 46 Neil asjaoludel peab tõdema, et põhikohtuasjas kõne all olev menetlussüsteem seab ohtu direktiivi 93/13 eesmärgi saavutamise. Ühelt poolt tarbija ning teiselt poolt müüja või teenuste osutaja käsutuses olevate menetluslike vahendite tasakaalustamatus vaid rõhutab lepingupoolte ebavõrdsust, mida on

mainitud käesoleva otsuse punktis 22 ning mis kajastub ka tarbija ja tema lepingupartnerist müüja või teenuste osutaja vahelise individuaalhagi puhul (vt analoogia alusel kohtuotsus Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, EU:C:2013:800, punkt 50).

- 47 Lisaks on selline menetlussüsteem vastuolus Euroopa Kohtu praktikaga, mille kohaselt ei tohi nende kohtumenetluste eritunnused, mida vastavalt siseriiklikule õigusele kohaldatakse müüja või teenuste osutaja ja tarbija vahelistes vaidlustes, mõjutada tarbijale direktiivi 93/13 sätetega antud õiguskaitset (vt selle kohta kohtuotsus Aziz, EU:C:2013:164, punkt 62).
- 48 Veel jäeldub sellest kohtupraktikast, et kui hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetluses on vastamisi tarbija ja müüja või teenuste osutaja, on Hispaania õiguse kohane täitmisele esitatud vastuväite menetlemise käik siseriiklikus kohtus, nagu see on ette nähtud LEC artiklis 695, vastuolus poolte võrdsuse ehk menetlusliku võrdsuse põhimõttega. See põhimõte on lahutamatu osa liidu õigusest isikutele tulenevate õiguste tõhusa kohtuliku kaitse põhimõttest, mis on tagatud harta artikliga 47 (vt selle kohta kohtuotsused Otis jt, C-199/11, EU:C:2012:684, punkt 48, ja Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, punkt 29).
- 49 Nimelt nähtub Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, et poolte võrdsuse põhimõte, mis nagu võistlevuse põhimõttegi tuleneb loogiliselt õiglase kohtumenetluse mõistest, tähendab kohustust anda kummalegi poolele mõistlik võimalus oma seisukoha esitamiseks tingimustes, mis ei asetaks ühte neist oma vastasega võrreldes oluliselt ebasoodsamasse olukorda (kohtuotsused Rootsi jt vs. API ja komisjon, C-514/07 P, C-528/07 P ja C-532/07 P, EU:C:2010:541, punkt 88, ning Y, C-71/11 ja C-99/11, EU:C:2012:518, punkt 71).
- 50 Neil asjaoludel tuleb tõdeda, et niisugune siseriiklik hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetlus, nagu on kõne all põhikohtuasjas, võib kahjustada direktiiviga 93/13 – tõlgendatuna koostoimes harta artikliga 47 – taotletud tarbijakaitse tõhusust, kuna see menetluskord süvendab müüjate või teenuste osutajate kui täitmisenõude esitanud võlausaldajate ja tarbijate kui täitemenetluse võlgnike ebavõrdsust tarbijatele direktiivist 93/13 tulenevatel õigustel põhinevate nõuete menetlemisel, eriti kuna selliste nõuete elluviimist reguleerivad menetlussätted ei ole täielikud ega piisavad, et lõpetada sellises hüpoteegi seadmise aktis sisalduva ebaõiglase tingimuse kohaldamine, mille alusel esitas müüja või teenuste osutaja täitmisenõude tagatiseks antud kinnisvara suhtes.
- 51 Kõiki neid kaalutlusi arvestades peab esitatud küsimustele vastama, et direktiivi 93/13 artikli 7 lõiget 1 koostoimes harta artikliga 47 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus niisugune täitmissüsteem nagu põhikohtuasjas kõne all olev, mis näeb ette, et hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetlust ei saa peatada asja sisuliselt arutav kohus, kes võib oma lõppotsuses kõigest mõista välja hüvitise tarbija kantud kahju eest, tingimusel et tarbija kui võlgnik, kelle suhtes on algatatud täitemenetlus, ei saa edasi kaevata otsust, millega jäeti rahuldamata tema vastuväide täitemenetlusele, samas kui müüja või teenuste osutaja, kes on täitmisenõude esitanud võlausaldaja, saab edasi kaevata otsuse, millega lõpetatakse menetlus või jäetakse ebaõiglane tingimus kohaldamata.

Kohtukulud

- 52 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes artikli 7 lõiget 1 koostoimes Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus niisugune täitmissüsteem nagu põhikohtuasjas kõne all

olev, mis näeb ette, et hüpoteegiga tagatud nõude täitemenetlust ei saa peatada asja sisuliselt arutav kohus, kes võib oma lõppotsuses kõigest mõista välja hüvitise tarbija kantud kahju eest, tingimusel et tarbija kui võlgnik, kelle suhtes on algatatud täitemenetlus, ei saa edasi kaevata otsust, millega jäeti rahuldamata tema vastuväide täitemenetlusele, samas kui müüja või teenuste osutaja, kes on täitmisenõude esitanud võlausaldaja, saab edasi kaevata otsuse, millega lõpetatakse menetlus või jäetakse ebaõiglane tingimus kohaldamata.

Allkirjad